

На основу члана 16. и члана 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", број 32/02 и 102/09) и члана 14. Закона о ваздухопловству БиХ ("Службени гласник БиХ", број 39/09), генерални директор Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине доноси

**ПРАВИЛНИК
О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ПРАВИЛНИКА О
УСЛОВИМА И НАЧИНУ ИЗДАВАЊА ПОТВРДЕ
АЕРОДРОМСКОГ ОПЕРАТОРА**

Члан 1.

У члану 2. став (2) мијења се и гласи:

- (2) "Одредбе овога правилника селективно се примјењују на: општа летјелишта, посебна летјелишта-терене, хелидроме и хидродроме који подлијежу издавању потврде за аеродром".

Члан 2.

У члану 3. појам Аеродромски оператор мијења се и гласи:

"Аеродромски оператор је свако физичко или правно лице које управља аеродромом".

Члан 3.

- (1) У члану 4. став (1) додаје се тачка д) која гласи:
- д) "Међународни и домаћи ваздушни саобраћај, као и спортско летење и летење за сопствене потребе, у Босни и Херцеговини дозвољено је само на међународним аеродромима, летјелиштима и хелидромима чији оператор/власник посједује потврду за аеродром, издату од стране Дирекције за цивилно ваздухопловство".
- (2) У члану 4. тачка ц) мијења се и гласи:
- ц) "Хеликоптери који се користе за комерцијални или некомерцијални ваздушни саобраћај".

Члан 4.

- (1) У члану 7. став (2) иза ријечи: "за јавну употребу" додају се ријечи: "обичну и привремену".
- (2) У члану 7. став (3) брише се сљедеће: "и у координацији са мјеродавним ентитетским дирекцијама".

Члан 5.

У члану 14. иза ријечи: "чији износ" додаје се: "је одређен Одлуком о накнадама за финансирање рада ВНДСА по основу члана 13. став (1) тачка е) Закона о ваздухопловству".

Члан 6.

- (1) У члану 15. став (2) "Процес издавања потврде обухвата": мијења се и гласи:
"Код првог издавања потврде, процес обухвата:"
- (2) У члану 15. додаје се став (3) који гласи:
- (3) "Код продужења потврде процес обухвата:
- а) подношење и разматрање захтјева;
- б) спровођење поступка утврђивања испуњености услова за продужење потврде;
- ц) рјешавање по захтјеву (издавање или одбијање); и
- д) у складу са потребама оператора, објављивање информација о продужењу Потврде у АИР-у БиХ."

Члан 7.

Члан 17. став (1) се допуњује тако што се на почетку става додаје реченица: "Код издавања/продужавања потврде, процес може обухватати и додатну активност која се назива Прелиминарна процјена. Прелиминарна процјена се ради само у случају ако ВНДСА одлучи да је потребна ради наставка поступка."

Члан 8.

- (1) У члану 18. у наслову додати: **б) "Подношење и разматрање захтјева"**.
- (2) У члану 18. став (1) мијења се и гласи:
- (1) "Код издавања/продужења потврде, аеродромски оператор/власник треба да достави у ВНДСА сљедеће:
- "
- (3) У члану 18. тачка б) мијења се и гласи:
- б) "доказ о уплати административне таксе и накнаде".
- (4) У члану 18. мијења се "прилогу број 2" у: "прилогу А".

Члан 9.

- (1) У наслову члана 19. брише се тачка б) " **Подношење и разматрање захтјева"**".
- (2) У члану 19. став (1), на почетку реченице додаје се: "Код првог издавања потврде". Даље остаје исти текст.

Члан 10.

У члану 22. брише се: "и доставити га надлежној ентитетској дирекцији".

Члан 11.

- У члану 24. став (1) мијења се и гласи:
- (1) "Поступак утврђивања испуњености услова код првог издавања потврде за аеродром обухвата".

Члан 12.

- У члану 33. тачка 3. мијења се и гласи:
3. "испуњени захтјеви члана 38. Закона о ваздухопловству БиХ".

Члан 13.

- Члан 34. мијења се и гласи:
- (1) "Када ВНДСА утврди да су испуњени услови из члана 32. и 33. за издавање потврде за аеродром, аеродромском оператору издаје рјешење, потврду за аеродром, спецификацију услова за коришћење аеродрома и одобрење аеродромског приручника.
- (2) ВНДСА издаје сљедеће обрасце из претходног става:
- а) Рјешење;
- б) Потврду за аеродром на обрасцу у Прилогу бр. 2, који је саставни дио овог правилника, зависно од врсте аеродромске потврде и врсте аеродрома.
- ц) Уз Потврду за аеродром се издаје и Спецификација услова за коришћење аеродрома - стандардних и допунских услова и ограничења којих се аеродромски оператор мора придржавати приликом коришћења аеродрома. Образац Спецификације услова за коришћење аеродрома, зависно од врсте аеродромске потврде и врсте аеродрома, дат је у Прилогу 2а овога правилника и чини његов саставни дио.
- д) Уз Потврду за аеродром и Спецификацију услова за коришћење аеродрома ВНДСА издаје и Одобрење на Аеродромски приручник аеродромском оператору/власнику. У зависности од врсте аеродромске потврде и врсте аеродрома издаје се образац који је дефинисан у прилогу 2б овога правилника који чини саставни дио истога.
- (3) Потврда за аеродром, Спецификација услова за коришћење аеродрома и Одобрење аеродромског приручника се издају на језику једног од три конститутивна народа БиХ и на енглеском језику.

Члан 14.

- У члану 36. став (3) се мијења и гласи:
- (3) "Подносилац захтјева на закључке и рјешења ВНДСА може поднијети жалбу Министарству комуникација и транспорта БиХ у року од 15 (петнаест) дана од дана

пријема рјешења или закључка. Жалба се подноси путем ВНДСА."

Члан 15.

У члану 38. додаје се тачка б. која гласи:
б. "број потврде."

Члан 16.

- (1) У члану 39. тачка а) мијења се и гласи:
 - а) "12 мјесеци код првог издавања".
- (2) У члану 39. тачка б) мијења се и гласи:
 - б) "48 мјесеци након другог издавања".

Члан 17.

- У члану 42. став (2) се мијења и гласи:
- (2) "Услови и начин који је прописан за издавање потврде за аеродром важе и за продужење осим уз неке изузетке, а то су:
 - а) у поступку подношења и разматрања захтјева, аеродромски приручник, ако је претходно одобрен од стране ВНДСА, а оператор није вршио током године измјене /допуне, није потребно достављати уз захтјев већ се као такав прихвата директно. Оператор је обавезан доставити аеродромски приручник једино ако је вршио измјене/допуне истога;
 - б) спровођење поступка утврђивања испуњености услова за продужење потврде;
 - ц) рјешавање по захтјеву (издавање или одбијање); и
 - д) у складу са потребама оператора, објављивање информација о продужењу Потврде у АИР-у БиХ."

Члан 18.

- У члану 49. став (2) се мијења и гласи:
- (2) "Вријеме трајања привремене потврде за аеродром зависи о врсти аеродрома, врсти летачких операција које се спроводе, опреми аеродрома, временским условима итд."

Члан 19.

- У члану 50. додаје се став (5) који гласи:
- (5) "Оператор аеродрома уз захтјев за изузеће обавезан је доставити у ВНДСА и доказ о уплати ради спровођења поступка одобравања изузећа, а у складу са чланом 54. Одлуке о о накнадама за финансирање рада ВНДСА по основу члана 13. став (1) тачка е) Закона о ваздухопловству".

Члан 20.

- У члану 51. став (2) се мијења и гласи:
- (2) "Аеронаутичку студију може изградити аеродромски оператор или овлашћена физичка или правна особа која је компетентна и стручна у области цивилне авијације."

Члан 21.

У члану 57. став (1) се мијења и гласи:

- (1) Оператор аеродрома мора доставити уз захтјев код првог издавања потврде за аеродром у ВНДСА комплет оригиналног аеродромског приручника и једну копију. Код сваког наредног продужења потврде за аеродром, у случају да се аеродромски приручник није мијењао, а одобрен је од стране ВНДСА, није потребно достављати уз захтјев".

Члан 22.

- У члану 70. став (1) се мијења и гласи:
- (1) "Праћење рада аеродромског оператора је сталан и непрекидан процес који је дужна спроводити ВНДСА путем овлашћених инспектора и стручних лица."
 - (2) У члану 70. став (2) се мијења и гласи: "Инспекцијски надзор треба се спроводити у складу са Правилником о спровођењу инспекцијског и стручног надзора у цивилном ваздухопловству и плановима инспекције и стручних надзора аеродрома. Вријеме и динамика инспекције и стручних надзора утврђује се годишњим и мјесечним плановима."
 - (3) У члану 70 став (3) иза ријечи: "овлашћеним инспекторима" додају се ријечи: "и стручним лицима".

Члан 23.

- У члану 76. став (2) се мијења и гласи:
- (2) "Прилози уз овај правилник нумерисани су словима и/или бројевима и дати су у прилогу овога правилника, те чине његов саставни дио, а означени су како слиједи: Прилог - А - Захтјев за издавање/продужење Потврде оператора аеродрома;
Прилог - А1 - Образац о подацима за руководеће особље;
Прилог - 1 - Садржај аеродромског приручника,
Прилог - 2 - Образац потврде за аеродром, летјелиште, хелидром, терен,
Прилог - 2а - Спецификација услова за коришћење аеродрома;
Прилог - 2б - Одобрење Аеродромског приручника".

Члан 24.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 1-3-02-2-820-1/14

15. септембра 2014. године
Бања Лука

Генерални директор
Ђорђе Ратковица, с. р.

-ПРИЛОГ -А-

	<p style="text-align: center;">Adresa / Адреса / Address: Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине Војводе Пере Креце бб 78000 Бања Лука, БиХ Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation Vojvode Perce Krece bb 78000 Banja Luka, BiH Tel/Telephone: +387 51 921 222; Fax: +387 51 921 520 e-mail: bhca@bhca.gov.ba www.bhca.gov.ba</p>	
--	--	--

ЗАХТЈЕВ ЗА ИЗДАВАЊЕ/ПРОДУЖАВАЊЕ ПОТВРДЕ ОПЕРАТОРА АЕРОДРОМА
APPLICATION FOR THE GRANT/EXTENSION OF AERODROME OPERATOR CERTIFICATE

А) ИЗДАВАЊЕ / GRANT
 Б) ПРОДУЖЕЊЕ / EXTENSION

ВАЖНО – Прије испуњавања захтјева пажљиво прочитати сљедећи текст
IMPORTANT – Please read the following carefully before completing the form.

У циљу отклањања евентуалних потешкоћа при рјешавању вашег захтјева, обавезно је дати одговоре на сва питања постављена у овом обрасцу.
It is important that you answer all questions in this application form as fully as possible as this will help to avoid delays in processing your application.

Дирекција за цивилно ваздухопловство ће издати/продужити Потврду оператору аеродрома (међународног аеродрома или летјелишта) само уколико утврди да исти испуњава све услове прописане Законом о ваздухопловству БиХ и Правилником о условима и начину издавања потврде аеродромског оператора и осталим одговарајућим прописима донесеним на основу тог Закона.
The Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation will grant/extend the Aerodrome Operator Certificate to an aerodrome (international airport or airfield) operator only if it is established that the applicant meets all requirements prescribed by the Aviation Law of Bosnia and Herzegovina, the Regulation on the Terms and Conditions for Granting the Airport Operator Certificate and other relevant legislation adopted with this Law as a basis.

Обавезни дио поступка издавања/продужавања потврде оператора аеродрома је надзор оператора аеродрома и процјена усклађености с претходно наведеним прописима.
The mandatory part of the Aerodrome Operator Certificate grant/extension procedure is the process of monitoring the Aerodrome Operator and assesment of conformity with aforementioned regulations.

Уз (исправно) попуњен захтјев за издавање потврде оператора аеродрома, обавезно је приложити све документе, додатке и потврду о уплати, наведене у прилогу овог захтјева.
In addition to a (correctly) completed Aerodrome Operator Certificate Grant/Extension Application Form, it is required to enclose all relevant documents, attachments and payment receipt, mentioned in the appendage of this application form.

Захтјев са свим потребним документима и додацима можете доставити лично или путем поште на адресу:
The application with all the required documents and attachments can be submitted in person or mailed to this postal address:

Дирекција за цивилно ваздухопловство БиХ
Војводе Пере Креце бб
78 000 Бања Лука

ДИРЕКЦИЈА ЗА ЦИВИЛНО ВАЗДУХОПЛОВСТВО БИХ / BOSNIA AND HERZEGOVINA DIRECTORATE OF CIVIL AVIATION
 ОДСЈЕК ЗА АЕРОДРОМЕ / AGA DEPARTMENT

1. ПОДАЦИ О ПОДНОСИОЦУ ЗАХТЈЕВА / DETAILS OF APPLICANT

- 1) Оператор аеродрома може бити правна или физичка особа. Уколико има више особа, обавезно је уписати име(на) особе(а) оператора аеродрома који је/су задужен(и) за спровођење услова наведених у Потврди оператора аеродрома.

An Aerodrome Operator can be a legal or natural person. If the Certificate holder is a group of persons, it is required to state the name/s of the Aerodrome Operator person/s responsible for giving effect to the conditions of the Aerodrome Operator Certificate.

- 2) Када је оператор аеродрома једна особа, обавезно је приложити биографију одговорне особе.

Where the Aerodrome Operator is an individual, his/her current Curriculum Vitae (CV) must be enclosed.

- 1.1. Име и презиме подносиоца захтјева
Full name of applicant

- 1.2. Адреса подносиоца захтјева
Address of applicant

- 1.3. Број телефона / *Telephone number*

- 1.4. Број факса / *Fax number*

- 1.5. Електронска адреса / *E-mail address*

2. ПОДАЦИ О АЕРОДРОМУ / DETAILS OF AERODROME

- 2.1. Назив аеродрома / *Name of Aerodrome*

- 2.2. Адреса аеродрома / *Address of Aerodrome*

- 2.3. Број телефона/факса
Telephone/fax number

- 2.4. Електронска адреса / *E-mail address*

- 2.5. Локација аеродрома у односу на најближи град
Position of the Aerodrome with reference to the nearest town

2.6. Географске координате референтне тачке (ARP) <i>Aerodrome reference points (ARP)</i>	<input type="text"/>
3. ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА АЕРОДРОМА (Испунити само ако је подносилац захтјева правна особа) AERODROME ORGANIZATIONAL STRUCTURE (<i>To be completed only if applicant is legal person</i>)	
3.1. Предсједник народног одбора / Chairman of the Supervisory Board	
3.1.1. Име и презиме / <i>Full name</i>	<input type="text"/>
3.1.2. Број телефона / <i>Telephone number</i>	<input type="text"/>
3.2. Директор / Managing Director	
3.2.1. Име и презиме / <i>Full name</i>	<input type="text"/>
3.2.2. Број телефона / <i>Telephone number</i>	<input type="text"/>
3.3. Замјеник директора / Deputy Director	
3.3.1. Име и презиме / <i>Full name</i>	<input type="text"/>
3.3.2. Број телефона / <i>Telephone number</i>	<input type="text"/>
3.4. Особа одговорна за организацију саобраћаја на аеродрому <i>Person responsible for the organization of aerodrome traffic flow</i>	
3.4.1. Име и презиме / <i>Full name</i>	<input type="text"/>
3.4.2. Позиција / <i>Position</i>	<input type="text"/>
3.4.3. Број телефона / <i>Telephone number</i>	<input type="text"/>
3.5. Особа одговорна за безбједност на аеродрому (SMS) <i>Person responsible for aerodrome safety (SMS)</i>	
3.5.1. Име и презиме / <i>Full name</i>	<input type="text"/>
3.5.2. Позиција / <i>Position</i>	<input type="text"/>
3.5.3. Број телефона / <i>Telephone number</i>	<input type="text"/>

Особа задужена за организацију и координацију спасилачко-ватрогасне службе на аеродрому / *Person responsible for the organization and coordination of Aerodrome Rescue & Fire Fighting Services (RFFS)*

3.5.4. Име и презиме / *Full name*

3.5.5. Позиција / *Position*

3.5.6. Број телефона / *Telephone number*

4. АКТИВНОСТИ НА АЕРОДРОМУ / *AERODROME ACTIVITIES*

4.1. Период важења Потврде оператора аеродрома
Validity period of Aerodrome Operator Certificate

4.2. Да ли се Потврда оператора аеродрома тражи за прихват и
отпрему ваздухоплова највеће допуштене узлетне масе веће од
2 370 kg? ДА НЕ

Is the Aerodrome Operator Certificate required for groundhandling of aircraft exceeding 2 370 kg MTOW? YES NO

4.3. Да ли се Потврда оператора аеродрома тражи за прихват и
отпрему масе мање од 2 370 kg којима се обављају услуге ваздушног превоза или се
користе за школовање летачког особља? ДА НЕ

Is the Aerodrome Operator Certificate required for the groundhandling of aircraft with less than 2 370 kg MTOW which are used either for air transportation or flight crew training? YES NO

4.4. Да ли се Потврда оператора аеродрома тражи за аеродром
намијењен за операције ноћу? ДА НЕ

Is the Aerodrome Operator Certificate required for an aerodrome intended for night operations? YES NO

4.5. Ако је одговор на претходно питање (4.4) потврдан, обавезно уписати техничке
податке о свјетлосној сигнализацији оперативне површине и расвјети платформе
If the answer to the previous question (4.4.) is affirmative, technical data on aeronautical lights for operational surfaces and the lighting of the apron must be stated.

4.6. Референтни тип ваздухоплова за који је аеродром
намијењен

Referenced aircraft type to be operated at the aerodrome

4.7. Основни технички подаци о највећем (референтном) ваздухоплову за који је
аеродром изграђен и опремљен /

Basic technical details on the heaviest (referenced) aircraft for which the aerodrome was built and equipped.

	КОМЕРЦИЈАЛНИ САОБРАЋАЈ / <i>COMMERCIAL TRANSPORT</i>	ШКОЛОВАЊЕ ЛЕТАЧКОГ ОСОБЉА / <i>FLIGHT CREW TRAINING</i>
ТИП / <i>TYPE</i>		
ТЕЖИНА / <i>WEIGHT</i>		
ДУЖИНА / <i>LENGTH</i>		

ШИРИНА / WIDTH		
-------------------	--	--

4.8. Очекивани просјечни број операција референтног типа ваздухоплова (наведеног у 4.6) током три најоптерећенија мјесеца у години - једна операција подразумијева (1) полијетање или (1) слијетање /

An estimated average number of referenced aircraft type operations (referred to in 4.6) during the three busiest months of the year - one operation means (1) departure or (1) landing.

	КОМЕРЦИЈАЛНИ САОБРАЋАЈ / COMMERCIAL TRANSPORT	ШКОЛОВАЊЕ ЛЕТАЧКОГ ОСОБЉА / FLIGHT CREW TRAINING
ТИП / TYPE		
ОПЕРАЦИЈЕ / OPERATIONS		

5. АЕРОДРОМСКЕ УСЛУГЕ / AERODROME SERVICES

Које од доле наведених услуга су организоване на аеродрому?
Which of the below stated services have been established at the aerodrome?

а) Служба контроле летења
<i>Air Traffic Control Service</i>	ДА ☐	НЕ ☐
	YES ☐	NO ☐
б) Служба информација о летовима на аеродрому
<i>Flight Information Service</i>	ДА ☐	НЕ ☐
	YES ☐	NO ☐
ц) Служба за прихват и отпрему ваздухоплова,
путника и пртљага
<i>Aircraft, Passengers and Baggage Handling Service</i>	ДА ☐	НЕ ☐
	YES ☐	NO ☐
д) Служба за прихват и отпрему робе и поште
<i>Cargo and Mail Handling Service</i>	ДА ☐	НЕ ☐
	YES ☐	NO ☐

6. УПРАВЉАЊЕ АЕРОДРОМОМ / AERODROME MANAGEMENT

а) Да ли је подносилац захтјева власник аеродрома?
<i>Is the applicant the owner of the aerodrome?</i>	ДА ☐	НЕ ☐
	YES ☐	NO ☐
б) Да ли је подносилац захтјева оператор аеродрома?
<i>Is the applicant the operator of the aerodrome?</i>	ДА ☐	НЕ ☐
	YES ☐	NO ☐

6.1. Детаљи о правима на располагање аеродромском локацијом (нарочито правни статус и имовинско-правни односи)
Details on the rights of disposition over the aerodrome site (legal status and property rights in particular)

6.2. Уговорени период располагања аеродромском локацијом
An agreed period of disposition over the aerodrome site

ОД / FROM	ДО / TO	ВРИЈЕМЕ ТРАЈАЊА / DURATION PERIOD

6.3. Име, презиме и адреса власника или име, презиме и адреса особе која је изнајмила земљиште, а уз допуштење да се исто користи као аеродром
Full name and address of the owner or full name and address of the person who leased the site, with a permission to use this site as an aerodrome

Да ли на локацији за аеродром или у њеној околини постоје јавна ДА НЕ
или приватна права? YES NO

6.4. Уколико таква права постоје, да ли је коришћење локације за аеродром ДА НЕ
у колизији са таквим правима? *If such rights are there, is the use of the site for aerodrom purposes in contrary to such rights?* YES NO

6.5. Уколико је коришћење аеродрома у колизији са тим правима, да ли је са ДА НЕ
носиоцем тих права реализован уговор о коришћењу локације за аеродром? *If the use of the aerodrome is contrary to these rights, has a contract on the use of the site for aerodrome purposes been concluded with the holder of these rights?* YES NO

6.6. Уколико је уговор потписан, молимо наведите детаље о истом:
If a contract has been signed, please state details thereof:

Да ли оператор аеродрома има контролу над свим ваздухопловним ДА НЕ
операцијама на аеродрому? *Is the Aerodrome Operator in control of all air traffic operations at the aerodrome?* YES NO

Уколико је одговор на претходно питање негативан, молимо наведите детаље о природи
ваздухопловних операција изван контроле оператора аеродрома и име особе одговорне
за те операције *If the answer to the previous question is negative, please state details on the nature of air traffic operations which are out of control of the Aerodrome Operator and full name of a person in charge.*

6.7. Да ли је локалним властима (општинама) достављена карта или упутство ДА НЕ
које указује на ограничење висине непокретних објеката у подручју аеродрома?

Have the local authorities (municipalities) been submitted with a map or an instruction pointing at a height limitation of fixed objects in the aerodrome area? YES NO

7. САОБРАЋАЈНО ОПТЕРЕЋЕЊЕ / AIR TRAFFIC WORKLOAD

Укупан број операција ваздухоплова у тој категорији током 3 најпрометнија мјесеца у години. Једна операција подразумијева (једно) полијетање или (једно) слијетање.
An overall number of operations in that category during the 3 busiest months of the year.
One operation means (one) departure or (one) landing.

7.1.

	Категорија (у односу на тежину ваздухоплова) <i>Category (in relation to aircraft weight)</i>	Број операција <i>Number of operations</i>
а	MTOW < 2 370 kg	
б	MTOW > 2 370 kg	

8. Додаци / APPENDICES

- а) Аеродромски приручник (два штампана примјерка те једна верзија на компакт диску)
Aerodrome Manual (made in two hard copies and one CD copy)
- б) Копије уплатница за накнаду трошкова издавања/продужења Потврде аеродромског оператора
Copies of payment receipts for the Aerodrome Operator Certificate grant/extension fees
- ц) Подаци о одговорним особама на аеродрому
Details on responsible persons at the aerodrome

9. КОМЕНТАРИ / COMMENTS

10. НАПОМЕНА / NOTE

- Захтјев за прво издавање Потврде оператора аеродрома обавезно је доставити 90 (деведесет) дана прије почетка планираних операција.
An application for the initial grant of the Aerodrome Operator Certificate must be submitted 90 (ninety) days prior to commencing planned operations.
- Захтјев за продужење или пренос Потврде оператора аеродрома обавезно је доставити 60 (шездесет) дана прије истека важења.
An application for the extension of the Aerodrome Operator Certificate must be submitted 60 (sixty) days prior to expiration date.
- Захтјев за измјену Потврде оператора аеродрома обавезно је доставити 30 (тридесет) дана прије измјене.
An application to modify the Aerodrome Operator Certificate must be submitted 30 (thirty) days prior to modification.

11. ИЗЈАВА / STATEMENT

Изјављујем да су све наведене информације тачне и да ниједна битна информација није изостављена.

I declare that all of the given information is correct and no important information has been omitted.

Доказ о уплати административних такси, као и накнада за трошкове издавања/продужавања Потврде аеродромског оператора налази се у прилогу.

Evidence of payment of the required administrative fees and fees for the grant/extension of the Aerodrome Operator Certificate are attached to this application form.

Име и презиме (*штампаним словима*) / *Full name (in capital letters):*

_____;

Потпис подносиоца захтјева / *Applicant's signature:*

_____;

Радно мјесто / *Position:*

Датум / *Date:*

OSNA I HERCEGOVINA Ministarstvo komunikacija i prometa Direkcija za civilno vazduhoplovstvo		BOSNA I HERCEGOVINA Ministarstvo komunikacija i transporta Direkcija za civilno vazduhoplovstvo
BOSNIA AND HERZEGOVINA Ministry of Communication and Transport Directorate of Civil Aviation		
Подаци о руководећем особљу / Details on Management Staff		
1. Име и презиме / Full name	2. Позиција / Position	
3. Квалификације значајне за тачку 2: <i>Qualifications relevant to item 2:</i>		
4. Радно искуство значајно за тачку 2: <i>Professional Experience relevant to item 2:</i>		
Потпис и печат / Signature and stamp:	Датум / Date:	

Под пуном материјалном и кривичном одговорношћу потврђујем/о да су подаци, наведени у овом захтјеву и достављеним прилозима, истинити и тачни.
I / We declare under penal and material responsibility that the data specified in this application and submitted attachments are true and correct.

Датум / Date:

Потпис(и) / Signature/s:

Напомена: Захтјев не може бити примљен без доказа о уплаћеним административним таксама.
Note: This application form cannot be admitted without evidence of payment of the required administrative fees.

ПРИЛОГ –А1-

ПРИЛОГ -1- САДРЖАЈ АЕРОДРОМСКОГ ПРИРУЧНИКА

Оператор аеродрома мора обезбиједити да је Приручник за аеродроме овјерен од одговорне особе оператора аеродрома, да има облик и формат за једноставну примјену и да садржи сљедеће:

ДИО 1

ВОЂЕЊЕ И КОНТРОЛА АЕРОДРОМСКОГ ПРИРУЧНИКА

1.1. Увод

- а) Намјена приручника;
- б) Изјава да је приручник у складу са свим важећим прописима, одредбама и условима за издавање потврде за аеродром;
- ц) Изјава која ће обезбиједити да ће аеродром, обављајући операције полијетања и слијетања ваздухоплова, бити доступан свима под једнаким условима;
- д) Изјава да приручник садржи оперативна упутства којих се особље мора придржавати;
- е) Попис и кратак опис различитих дијелова, њихов садржај, намјена и примјена;
- ф) Доступност система аеронаутичких информација и објављених процедура;
- г) Систем снимања-записивања кретања авиона;
- х) Обавезе оператора аеродрома које су регулисане Правилником о условима и начину издавања потврде аеродромског оператора и аеродромским приручником;
- и) Објашњење и дефиниције појмова и ријечи потребних за употребу приручника.

1.2. Систем допуна и измјена

- а) Дистрибуција и доступност аеродромског приручника;
- б) Допуњавање и ажурирање аеродромског приручника. Услови у којима се изводи, подаци о особи(ама) која је одговорна за издавање и уношење допуна и измјена;
- ц) Запис допуна и измјена са датумом уноса и датумом почетка важности;
- д) Изјава да нису допуштене никакве руком писане измјене и допуне;
- е) Опис начина означавања страница и њихов почетак важења;
- ф) Попис садржаја на означеним другим страницама;
- г) Означавање промјена (на страницама текста и уколико је могуће на картама шемама и дијаграмима);
- х) Привремене исправке;
- и) Опис система расподеле допуна и измјена.

1.3. Изузећа - олакшице

Уколико је оператор ослобођен од неких захтјева стандарда и праксе (навести идентификациони број изузећа, датум када је ступило на снагу и било који услов или процедуру под којом је изузеће одобрено).

ДИО 2

ПОЈЕДИНОСТИ О ЛОКАЦИЈИ АЕРОДРОМА

Опште информације укључују:

- а) план удаљености аеродрома од најближег града или насељеног подручја и локацију било којег аеродромског објекта ван граничног појаса аеродрома;

- б) појединости око права својине локације на којој се налази аеродром. Ако границе аеродрома нису дефинисане у или појединим дијеловима документа о праву својине, онда је потребан план власништва над локацијом који ће показивати гранични појас и позицију аеродрома;
- ц) појединости око регистрације аеродромског предузећа за обављање дјелатности и овлашћења одговорних управљачких и руководећих особа аеродрома;
- д) план аеродрома са објектима за обављање операција, укључујући појединости, као и локацију сваког појединог индикатора вјетра;
- е) план граничног појаса аеродрома; и
- ф) попис објеката високоградње и нискоградње који омогућују обављање дјелатности.

Напомена: Тачке а), б), д) и е) требају бити приказане на карти-шети размјера 1: 10000. За тачку б) и ц) потребни су адекватни изводи и докази (имовинско-правни, судски, овлашћења и именована).

ДИО 3

ПОЈЕДИНОСТИ О АЕРОДРОМУ КОЈЕ МОРАЈУ БИТИ ПРИЈАВЉЕНЕ У AIS

3.1 Генералне информације

- а) назив аеродрома;
- б) локација аеродрома;
- ц) географске координате референтне тачке аеродрома одређене на начин како је наведено у Свјетском геодетском систему - 1984 (WGS - 84);
- д) надморска висина аеродрома и магнетна варијација;
- е) надморска висина сваког прага и магнетне варијације, надморска висина краја писте и било које више или ниже тачке око писте и највећа надморска висина зоне додира код писти са прецизним прилазом;
- ф) референтна температура аеродрома;
- г) детаљи о радио-навигационим средствима на аеродрому; и
- х) име, адреса, телефонски бројеви оператора аеродрома, на које је увијек доступан.

3.2 Димензије аеродрома и остале информације

Генералне информације, укључујући:

- а) pista - положај, број, дужина, ширина, положај прагова, нагиб, површински материјал, тип и постојање слободне зоне од препрека за писте са прецизним инструменталним прилазом;
- б) дужина, ширина и тип површине проширења писте, безбједне зоне краја писте, зауставних дијелова писте;
- ц) дужина, ширина и тип површинског материјала рулница;
- д) тип површинског материјала платформе и позиције за паркирање;
- е) дужина слободне зоне и профил земљишта;
- ф) визуелна средства за процедуре прилаза, тип освјетљења (PAPI/APAPI и T - VASIS/AT-VASIS); означавање и освјетљење писте, рулница и платформе; остали визуелни показивачи и средства за контролу на рулницама (укључујући и позиције за чекање на писти, централне позиције за чекање и зауставна свјетла) и платформи, локацију и тип визуелних средстава система навођења на аеродрому; доступност помоћног напајања система освјетљења;

- г) локацију и фреквенцију VOR-а на позицији провјере на аеродрому;
- х) локацију и положај рулних стаза;
- и) географске координате сваког прага ПСС;
- ј) географске координате одговарајућих тачки централне линије рулнице;
- к) географске координате сваке паркинг позиције;
- л) географске координате и највиши ниво елевације значајних препрека у зонама прилаза и полијетања, зонама кружења, на и у близини аеродрома. (Ове информације најбоље могу бити приказане на мапама с обзиром да су исте неопходне за припремање и публикавање аеронаутичких информација, као што је наведено у Анексу 4 и 15 на Конвенцију);
- м) тип слоја површине и носивост одређена коришћењем ACN - PCN методе;
- н) једну или више провјера локације и елевације висиномјера на платформама;
- о) декларисане дистанце (TORA, TODA, ASDA и LDA);
- п) план уклањања оштећених авиона: телефон, факс и e-mail адреса координатора за уклањање оштећених авиона на или у околину зона за кретање; информације о могућностима за уклањање, изражене према највећем авиону за којег је оператор оспособљен да уклони; и
- р) противпожарна и спасилачка служба: ниво осигуране заштите, изражен у значењу категорије услуга која треба бити у складу са највећим авионом који користи аеродром и типу и количини средстава агенаса за гашење пожара доступних на аеродрому.

Битно - Тачност информација наведених у Дијелу 3 је од битног значаја за безбједност авиона. Информације о инжењерском премјери и процјену истих треба додати или верификовати од стране квалификованог техничког особља.

ДИО 4

ПОЈЕДИНОСТИ АЕРОДРОМСКИХ ОПЕРАТИВНИХ ПРОЦЕДУРА И МЈЕРА БЕЗБЈЕДНОСТИ

4.1 Аеродромски извјештаји

Појединости око процедуре прављења извјештаја о промјенама информација о аеродрому наведених у AIP-у и процедура за услов издавања NOTAM-а укључују следеће:

- а) обавјештавање BHDCA о тим промјенама и мониторинг о извјештеним промјенама у току и ван радног времена аеродрома;
- б) имена и улоге особа које обавјештавају о промјенама и њихови бројеви телефона на које су доступни у току и ван радног времена аеродрома; и
- ц) адресе и бројеви телефона достављених од BHDCA на које треба послати извјештај о промјенама.

4.2 Приступ зонама за кретање на аеродрому

Појединости процедура које су успостављене у координацији са агенцијом задуженом за превентиву незаконитог улетања у област цивилне авијације на аеродрому и за превенцију незаконитог уласка особа, возила, опреме, животиња и осталог у зоне кретања на аеродрому, укључују:

- а) улоге аеродромског оператора, авиопревозника, базних оператора аеродрома, одјела безбједности на аеродрому, BHDCA и остале државне органе на ову тему; и

- б) имена и улоге особља задуженог за контролу приступа на аеродром, и бројеве телефона на које су доступни за и након радног времена.

4.3 План о ванредним ситуацијама на аеродрому

Појединости плана укључујући:

- а) план дјеловања у случају ванредних ситуација на и у близини аеродрома, укључујући и квар авиона у лету, пожаре на објекту, саботажу, пријетњу бомбом (у авиону или објекту) незаконито заузимање авиона, инциденте на аеродрому, покривајући могућност инцидента "за вријеме и након узбуне";
- б) детаље и фреквентност тестирања објеката и опреме аеродрома који би били коришћени у хитним ситуацијама;
- ц) детаље и фреквентност вјешби тестирања плана;
- д) листа организација, агенција и особа са овлашћењима које се налазе и не налазе на аеродрому са описом улога; телефони, факсови, e-mail и SITA адресе и радио-фреквенције у канцеларијама;
- е) успостављање комитета аеродрома за хитне ситуације/кризне ситуације, организације обуке и вршења осталих припрема за дјеловање у хитним ситуацијама; и
- ф) одређивање одговорне особе/тима задужене за вођење свих операција у хитним ситуацијама на лицу мјеста.

4.4 Противпожарна и спасилачка служба

Дијелови објеката, опреме, особље и процедуре намијењени за испуњавање услова за противпожарну и спасилачку службу, као и имена и улоге особља задуженог за ове службе на аеродрому.

- Прописан поступак о раду ватрогасно-спасилачке службе.
- Прописан поступак о пружању хитне медицинске помоћи/хитна помоћ.

Битно - Ове службе требају бити одговарајуће детаљно изоловане у плану аеродрома у ванредним ситуацијама.

4.5 Прегледи зоне за кретања и зоне без препрека од стране оператора аеродрома

Појединости процедуре за прегледе укључује:

- а) припрему за извршавање прегледа укључујући мјерење коефицијента трења и количине воде на писти и рулницама, за вријеме и након радног времена аеродромских операција;
- б) начин и средства за комуникацију са контролом лета за вријеме прегледа;
- ц) начин чувања и локацију резултата прегледа;
- д) фреквентност и тачно вријеме провођења прегледа;
- е) листу провјера прегледа;
- ф) начин извјештавања резултата прегледа и предузимања одговарајућих корака за исправку некоректности; и
- г) имена и улоге особа задужених за спровођење прегледа, те бројеве телефона на које су те особе доступне у и након радног времена.

4.6 Визуелна средства и електрификациони системи

Појединости око процедуре за инспекцију и одржавање аеронаутичких свјетала (укључујући и освјетљења препрека), ознака, маркера и електрификационих система аеродрома, укључују:

- a) припрему за извршавање инспекције у и након радног времена и инспекцијску листу провјере;
- б) начин архивирања резултата инспекције и предузимања корака за исправку некоректности;
- ц) начин извршавања рутинског и одржавања у хитним ситуацијама;
- д) организацију помоћног напајања, ако има и ако је примјењиво, појединости за било какве друге методе у случају квара дијела или цијелог система; и
- е) имена и улоге особа задужених за спровођење инспекције, те бројеве телефона на које су те особе доступне у и након радног времена.

4.7 Одржавање зоне за кретање

Појединости око објеката и процедура за одржавање зоне за кретање укључују:

- а) прописане поступке за одржавање објеката, опреме и инсталација на аеродрому;
- б) процедуре за одржавање асфалтираних површина;
- ц) процедуре за одржавање неасфалтираних писти и рулница;
- д) процедуре за одржавање проширења писте и рулница;
- е) процедуре за одржавање система одводњавања на аеродрому и
- ф) процедуре за одржавање зона за кретање у зимским условима.

4.8 Радови на аеродрому - безбједност

Појединости процедуре планирања безбједног извођења грађевинских и радова одржавања (укључујући и радове на брзину) на и у околини зоне за кретање, а који могу обухватити и зоне без препрека, укључују:

- а) процедура начина комуникације са контролом лета током извођења радова;
- б) имена, бројеве телефона и улоге особља и организација задужених за планирање и извођење радова, као и одржавање контакта са надлежним цијели период;
- ц) имена и бројеве телефона, у и након радног времена, свих базних оператора, *handling* агенција и авиопревозника који морају бити обавијештени о таквим радовима; и
- д) дистрибутивну листу плана радова, ако је потребно.

4.9 Услуге прихвата и отпреме

- а) попис послова/услуга које ће обављати оператор аеродрома (ground services);
- б) тип највећег ваздухоплова који ће примати услуге прихвата и отпреме;
- ц) процедуре прописане за прихват и отпрему ваздухоплова, путника и робе (Ground Handling Manual);
- д) прописан начин обављања послова оптерећења и центраже ваздухоплова;
- е) попис опреме за прихват/отпрему ваздухоплова, путника и робе, као и њихове техничке карактеристике.

4.10 Управљање платформом

Појединости процедуре управљања платформом укључују:

- а) координацију између контроле лета и сектора управљања платформом;
- б) начин одабира паркинг позиција;

- ц) припреме за стартовање мотора и издавање дозволе за трактор за вучу;
- д) услуге паркера сигнализисте; и
- е) FOLLOW ME возила.

4.11 Безбједносно управљање платформом

Процедуре обезбјеђивања безбједности на платформи укључују:

- а) заштиту од удара млаза;
- б) предузимање заштитних мјера приликом пуњења авиона горивом;
- ц) метења платформе;
- д) чишћења платформе;
- е) начин извјештавања о инцидентима и несрећама на платформи; и
- ф) начин процјењивања придржавања безбједносних стандарда особља које ради на платформи.

4.12 Контрола возила у ваздушној зони (airside)

Појединости око процедуре контроле возила која оперишу у и близини зоне за кретање укључују:

- а) детаље примјењивих правила у саобраћају (укључујући и ограничење брзине и начин спровођења правила); и
- б) метод издавања возачких дозвола за возила која оперишу у зони за кретање.

4.13 Управљање и контрола опасности од дивљачи

Појединости око процедуре за рад у опасним ситуацијама, које утичу на безбједност авиона, а изазване су присуством птица или сисара у зони летења аеродрома или зони за кретање, укључују:

- а) процјењивање опасности од дивљачи;
- б) прописан поступак заштите од птица и осталих животиња на аеродрому; и
- ц) имена и улоге особа задужених за контролу дивљачи, и бројеви телефона на које су доступни у и ван радног времена.

4.14 Контрола препрека

Појединости око спровођења процедуре за:

- а) надзор површине без препрека и Мапе Тип 1. за препреке на површини за полијетање;
- б) контролу препрека у зони одговорности оператора;
- ц) надзор висине зграда или објеката у оквирима граница зоне без препрека;
- д) надзор новог развоја у околини аеродрома; и
- е) обавјештавање ВНДСА о природи и локацији препрека и сваког накнадног стављања или уклањања препрека, ако је то потребно, укључујући и додавање у публикације MS-а (AIS-a).
- ф) у складу са Правилником о аеродромима ("Службени гласник БиХ", број 09/11) и међународним стандардима и пратећим документима међународне конвенције ICAO, аеродромски оператор мора дефинисати заштитну зону аеродрома. Наведена зона мора бити нацртана у Заштитној мапи коју ВНДСА треба одобрити. Након што се одобри од стране ВНДСА мапа заштитне зоне аеродрома, аеродромски оператор је дужан исту доставити свим релевантним министарствима и општинама, те осталим правним и физичким лицима ради ограничења градње у зони аеродрома.

Напомена: Мапа Тип 1- подразумејива ICAO мапу препрека типа А.

4.15 Уклањање оштећених авиона

Појединости око процедуре за уклањање оштећених авиона на или у проширењу зоне за кретање укључују:

- а) улоге аеродромског оператора и власника сертификата о регистрацији авиона;
- б) начин обавјештавања власника сертификата о регистрацији авиона;
- ц) начин комуникације са контролом лета;
- д) врста и попис опреме и начин ангажовања особља за уклањање; и
- е) имена, улоге и бројеви телефона особља задуженог за уклањање оштећених авиона.

4.16 Руковање опасним материјама

Појединости око процедуре безбједног руковања и складиштења опасних материја на аеродрому укључују:

- а) припрему посебних зона на аеродрому намијењених за складиштење запаљивих течности (и авионског горива) и осталих опасних материја;
- б) прописан начин за безбједно руковање, складиштење и превоз опасних материја; и
- ц) прописан начин снабдијевања ваздухоплова горивом и мазивом, те манипулација истим.

Битно - Опасни материјали укључују запаљиве течности и чврсте материјале, корозивне течности, гасове под притиском, магнетизоване и радиоактивне материјале. Начин рада у случају пролијевања опасних материја би требао бити укључен у план аеродрома у хитним ситуацијама.

4.17 Операције у случајевима слабе видљивости

Појединости око процедуре у случајевима операција при слабој видљивости, укључујући мјерења и извјештавања о визуелној видљивости на листи како и кад је потребно, имена и бројеве телефона особа, у и након радног времена, задужених за ова мјерења и извјештавања.

4.18 Заштита локација радара и навигационих средстава

Појединости процедуре заштите локације радара и радио-навигациона средства, која не смију бити деградирани, а лоцирана су на аеродрому укључују:

- а) врсту, локација и карактеристике средстава;
- б) контролу активности у околини радара и навигационих средстава;
- ц) одржавање мјеста локације; и
- д) означавање мјеста знацима опасности од радиоактивних микроталаса.

Битно 1 - Писмене процедуре за сваку категорију, чисте и јасне информације требају укључивати:

када или у каквим околностима оперативна процедура треба бити активирана;

како треба бити активирана; мјере које треба предузети;

особе које то мјере требају предузети; и опрему, и приступ опреми потребној за извршавање тих мјера.

Битно 2 - Ако иједна од горе наведених процедура није примјенљива или релевантна, треба навести разлоге.

ДИО 5

ОРГАНИЗАЦИЈА И СИСТЕМ УПРАВЉАЊА БЕЗБЈЕДНОШЋУ АЕРОДРОМА (SUS)

1) Администрација аеродрома

Појединости око администрације аеродрома укључују:

- а) шема и опис организационе структуре аеродрома која наводи имена и позиције кључног особља и њихове одговорности;

- б) број запосленог особља специјализованог по организационим цјелинама, стручној спреми, радном искуству и посједовању лиценци којим се доказује да има довољан број квалификованог особља са искуством у операцијама и одржавању аеродрома;
- ц) име, позицију и број телефона особа надлежних за аеродромску безбједност; и
- д) аеродромских комитета.

2) Систем управљања безбједношћу - Safety (SUS)

Појединости система управљања безбједношћу, успостављеног да обезбједи придржавање свих услова безбједности и постизање сталног напретка на пољу спровођења безбједности, обухвата сљедеће:

1. Контрола документа;
2. Регулаторни захтјеви у вези SMS-а;
3. Обим и интегрисање система за управљање безбједношћу ваздушне пловидбе;
4. Безбједносна политика;
5. Безбједносни циљеви;
6. Безбједносне одговорности и кључно особље;
7. Извјештавање о безбједности ваздушне пловидбе и корективне радње;
8. Идентификовање опасности и процјена ризика;
9. Праћење и мјерење нивоа безбједности ваздушне пловидбе;
10. Истраге догађаја који утичу на безбједност ваздушне пловидбе и корективне радње;
11. Обука и комуникација о безбједности ваздушне пловидбе;
12. Стално унапређење и ревизија SMS-а;
13. Управљање евиденцијом о SMS-у;
14. Управљање промјенама; и
15. План интервенције у хитним и ванредним ситуацијама.

У наставку текста је наведен опис за сваки постављени захтјев како би се лакше описао цјелокупни систем.

1. Контрола документа

Циљ

Описати на који начин ће приручник/ци бити ажуриран(и) и на који начин ће се организација побринути да особље, ангажовано на пословима везаним за безбједност ваздушне пловидбе, добије најновију верзију.

Критеријуми

- а) Штампани материјал или контролисани електронски носачи података и листа дистрибуције.
- б) Међусобни однос између приручника за SMS и других постојећих приручника као што је приручник за контролу одржавања (MCM) или оперативни приручник.
- ц) Процес периодичног преиспитивања приручника и повезаних образаца/докумената са циљем да се обезбједи њихова стална прикладност, адекватност и ефективност.
- д) Процес примјене, одобравања и регулаторног прихватања приручника.

Референтни документи

Приручник квалитета, инжењерски приручник, итд.

2. Регулаторни захтјеви у вези SMS-а

Циљ

Текуће SMS прописе и смјернице поставити на начин да буду лако доступни као референце као и да се о њима развија свијест међу свим заинтересованим странама.

Критеријуми

- a) Формулисати текуће SMS прописе/стандарде. Уврстити рок за испуњење захтјева и референце на савјетодавни материјал, ако постоји.
- b) По потреби, елаборирати или објаснити значај и импликације прописа за организацију.
- ц) Утврдити међусобну везу са другим безбједносним захтјевима или стандардима по потреби.

Референтни документи

Референце на SMS прописе/захтјеве, референце на смјернице о SMS-у, итд.

3. Обим и интегрисање система за управљање безбједношћу ваздушне пловидбе

Циљ

Описати дјелокруг и распон ваздухопловних операција и објеката организације у оквиру којих ће се примјењивати SMS. Треба навести и обим процеса, опреме и операција које се сматрају прихватљивим за програм организације који се бави идентификацијом опасности и управљањем ризицима (HIRM).

Критеријуми

- a) Формулисати природу ваздухопловног пословања организације и њен положај или улогу у индустрији као цјелини.
- b) Идентификовати главне области, одјеле, радионице и објекте у оквиру којих ће се примјењивати SMS.
- ц) Идентификовати главне процесе, операције и опрему који се сматрају прихватљивим за HIRM програм организације, посебно оне који се односе на безбједност ваздушне пловидбе. Ако је обим процеса, операција и опреме, обухваћених HIRM програмом, превише детаљан или опсежан, може се по потреби подвести под један допунски документ.
- d) Када се очекује да ће SMS-ом управљати или ће се примјењивати широм одређене групе међусобно повезаних организација или уговарача, дефинисати и документовати такво интегрисање и припадајуће одговорности по потреби.
- e) Када у оквиру организације постоје други повезани системи контроле/управљања, као нпр. QMS, OSHE и SeMS, идентификовати њихову релевантну интегрисаност (ако постоји) у оквиру ваздухопловног SMS-а.

Референтни документи

Приручник квалитета, инжењерски приручник, итд.

4. Безбједносна политика

Циљ

Описати намјере организације, њене принципе управљања и одређеност унапређењу безбједности ваздушне пловидбе у смислу пружаоца услуге или производа. Безбједносна политика треба да буде у форми кратког описа слично опису мисије.

Критеријуми

- a) Безбједносна политика треба да одговара величини и сложености организације.
- b) Безбједносном политиком наводе се намјере организације, њени принципи управљања и одређеност сталном унапређењу безбједности ваздушне пловидбе.
- ц) Безбједносну политику одобрава и потписује одговорни руководилац.

- d) Безбједносну политику промовише одговорни руководилац и сва друга руководећа лица.
- e) Безбједносна политика подлијеже периодичној провјери.
- ф) Особље на свим нивоима је укључено у успостављање и одржавање система за управљање безбједношћу ваздушне пловидбе.
- г) Са безбједносном политиком се упознају сви запослени са циљем да им се развије свијест о њиховим појединачним обавезама у погледу безбједности ваздушне пловидбе.

Референтни документи

OSHE безбједносна политика, итд.

5. Безбједносни циљеви

Циљ

Описати безбједносне циљеве организације. Безбједносни циљеви треба да буду у форми кратког описа којим се уопштено описује шта организација жели да постигне.

Критеријуми

- a) Безбједносни циљеви су утврђени.
- b) Безбједносни циљеви су изражени у форми изјаве на највишем нивоу којом се описује одређеност организације да оствари безбједност ваздушне пловидбе.
- ц) Постоји формални процес за израду кохерентног скупа безбједносних циљева.
- d) Безбједносни циљеви се објављују и дистрибуирају.
- e) Додијелени су ресурси за постизање циљева.
- ф) Безбједносни циљеви су повезани са безбједносним показатељима како би се олакшало праћење и мјерење по потреби.

Референтни документи

Документ са показатељима нивоа безбједности ваздушне пловидбе, итд.

6. Улоге и одговорности

Циљ

Описати органе задужене за безбједност ваздушне пловидбе, те надлежности и одговорности особља укљученог у SMS.

Критеријуми

- a) Одговорни руководилац је одговоран да обезбједи да систем за управљање безбједношћу ваздушне пловидбе буде правилно имплементиран и да испуњава захтјеве у свим областима организације.
- b) Постављено је одговарајуће одговорно лице (канцеларија) за безбједност ваздушне пловидбе, одбор за безбједност ваздушне пловидбе или радне групе за безбједност ваздушне пловидбе, према потребама.
- ц) Дефинисани су и документовани органи задужени за безбједност ваздушне пловидбе, те надлежности и одговорности особља на свим нивоима организације.
- d) Сво особље разумије своја овлашћења, надлежности и одговорности у смислу свих процеса, одлука и радњи везаних за управљање безбједношћу ваздушне пловидбе.
- e) Направљен је дијаграм организационих надлежности за SMS.

Референтни документи

Организациони приручник компаније, Приручник о стандардним радним поступцима (SOP), административни приручник, итд.

7. Извјештавање о безбједности ваздушне пловидбе*Циљ*

Систем извјештавања треба да обухвата и реактивне извјештаје (извјештаји о несрећама/инцидентима, итд.) и проактивне/предиктивне извјештаје (извјештаји о опасностима). Описати одговарајуће система извјештавања. Фактори које треба узети у обзир укључују: формат извјештаја, повјерљивост, адресате, истражне/евалуационе поступке, корективне/превентивне радње и достављање извјештаја.

Критеријуми

- а) Организација има утврђен поступак који омогућава сакупљање интерних догађаја, као што су несреће, инциденти и други догађаји од важности за SMS.
- б) Треба правити разлику између обавезних извјештаја (несреће, озбиљни инциденти, велики кварови, итд.), о којим се обавезно обавјештава САА, и других рутинских извјештаја о догађајима, који остају унутар организације.
- ц) Постоји и систем добровољног и повјерљивог извјештавања о догађајима/опасностима, који по потреби садржи и одговарајућу заштиту идентитета/података.
- д) Појединачни процеси извјештавања су једноставни, приступачни и пропорционални величини организације.
- е) Извјештаји о догађајима са великим посљедицама и припадајуће препоруке упућују се одговарајућем нивоу менаџмента који их потом разматра.
- ф) Извјештаји се прикупљају у одговарајућу базу података како би се олакшала неопходна анализа.

8. Идентификовање опасности и процјена ризика*Циљ*

Описати систем за идентификовање опасности и начин упаривања тих података. Описати процес категоризације опасности/ризика и начин њихове пратеће приоритизације за документовање процјене безбједности ваздушне пловидбе. Описати начин спровођења процеса процјене безбједности ваздушне пловидбе и начин имплементације превентивних акционих планова.

Критеријуми

- а) Идентификоване опасности се евалуирају, редају по приоритету и обрађују се у сврху процјене ризика, по потреби.
- б) Постоји структурисан процес процјене ризика који обухвата евалуацију озбиљности, вјероватноће, толеранције и превентивних контрола.
- ц) Поступци идентификовања опасности и процјене ризика фокусирају се на безбједност ваздушне пловидбе као темелни контекст.
- д) Процес процјене ризика користи радне листове, обрасце или софтвере који одговарају сложености организације и обухваћеним операцијама.
- е) Завршене процјене безбједности ваздушне пловидбе одобрава одговарајући ниво менаџмента.
- ф) Постоји процес за евалуацију ефективности утврђених корективних, превентивних и санационих мјера.

- г) Постоји процес за периодично преиспитивање завршених процјена безбједности ваздушне пловидбе и документовање њихових резултата.

9. Праћење и мјерење нивоа безбједности ваздушне пловидбе*Циљ*

Описати компоненту SMS-а која се бави праћењем и мјерењем нивоа безбједности ваздушне пловидбе. То обухвата и показатеље нивоа безбједности ваздушне пловидбе (SPI) у оквиру SMS-а предметне организације.

Критеријуми

- а) Формални процес израде и одржавања скупа показатеља нивоа безбједности ваздушне пловидбе и њихових припадајућих циљних вриједности.
- б) Утврђен међусобни однос између показатеља нивоа безбједности ваздушне пловидбе (SPI) и безбједносних циљева организације према потребама, као и процес регулаторног прихватања ових показатеља (SPI), гдје је то потребно.
- ц) Процес праћења ових показатеља (SPI), који укључује и поступак за корективне радње у свим случајевима када се појаве неприхватљиви или неуобичајени трендови.
- д) Било који други допунски критеријуми или процес за мјерење и праћење СМС-а, односно, нивоа безбједности ваздушне пловидбе.

10. Истраге догађаја који утичу на безбједност ваздушне пловидбе и корективне радње*Циљ*

Описати на који начин се несреће/инциденти/догађаји истражују и обрађују унутар организације, укључујући и њихову међусобну везу са системом за идентификовање опасности и управљање ризицима о оквиру SMS-а организације.

Критеријуми

- а) Поступци којим се обезбјеђује интерна истрага пријављених несрећа и инцидената.
- б) Достављање завршених истражних извјештаја интерно, као и у САА по потреби.
- ц) Процес којим се обезбјеђује да се предузете и препоручене корективне радње изврше и путем којег се врши евалуација њихових резултата/ефективности.
- д) Поступак о дисциплинској истрази и мјерама везаним за резултате из истражних извјештаја.
- е) Јасно дефинисани услови под којим би се размотрило предузимање казнене дисциплинске мјере (нпр. незаконита радња, непромишљеност, груба напажња или намјерно лоше поступање).
- ф) Процес којим се обезбјеђује да се у истрагама идентификују активни недостаци, као и доприноси фактори и опасности.
- г) Поступак и формат истраге обезбјеђује да се налази о доприносићим факторима или опасностима обраде на начин да систем за идентификовање опасности и управљање ризицима предметне организације по потреби може предузети пропратне радње.

11. Обука и комуникација о безбједности ваздушне пловидбе*Циљ*

Описати тип обуке за SMS и друге врсте безбједносно оријентисаних обука које особље похађа, те процес којим се

обезбјеђује ефективност обуке. Описати како се такви поступци спровођења обуке документују.

Описати процесе/канале комуникације о безбједности ваздушне пловидбе у оквиру организације.

Критеријуми

- a) Наставни план обуке, квалификованост за обуку и услови за обуку се документују.
- b) Постоји процес валидације који мјери ефективност обуке.
- ц) Обуке обухватају почетну обуку, периодичну обуку и ажурирање знање, по потреби.
- д) Обука за SMS предметне организације је дио свеукупног програма обуке те организације.
- е) Развијање свјести о SMS-у је уврштено у програм запошљавања или индоктринације.
- ф) Процеси/канали комуникације о безбједности ваздушне пловидбе у оквиру организације.

12. Стално унапређење и ревизија SMS-а

Циљ

Описати процес сталне контроле и унапређивања SMS-а.

Критеријуми

- a) Процес редовне интерне ревизије/контроле SMS-а предметне организације са циљем да се обезбједи стална прикладност, адекватност и ефективност.
- b) Описати све друге програме који доприносе сталном побољшавању SMS-а организације и нивоа безбједности ваздушне пловидбе, нпр. MEDA, анкете о безбједности ваздушне пловидбе, ISO системи.

13. Управљање евиденцијом о SMS-у

Циљ

Описати начин похрањивања евиденције и документације о SMS-у.

Критеријуми

- a) Организација има систем за евидентирање или архивирање докумената о SMS-у који обезбјеђује чување свих записа насталих у вези са имплементацијом и радом SMS-а.
- b) Евиденција која се чува укључује извјештаје о опасностима, извјештаје о процјени ризика, биљешке са састанака радних група за безбједност ваздушне пловидбе, графиконе са показатељима нивоа безбједности ваздушне пловидбе, извјештаји о ревизији SMS-а и записи са обука о SMS-у.
- ц) Евиденцију треба да буде могуће упратити за све елементе SMS-а и треба да буде доступна у сврху рутинске примјене SMS-а, као и у сврхе интерних и екстерних ревизија.

14. Управљање промјенама

Циљ

Описати процес који организација користи за управљање промјенама које могу имати утицаја на безбједносне ризике и начин на који се такви процеси интегришу у оквиру СМС-а.

Критеријуми

- a) Поступци којим се обезбјеђује да се при значајним организационим и оперативним промјенама размотри на које би све начине те промјене могле утицати на постојеће безбједносне ризике.

- b) Поступци, којим се обезбјеђује спровођење одговарајуће безбједносне процјене прије увођења нове опреме или процеса који имају импликације по безбједносне ризике.

- ц) Поступци за преиспитивање постојећих безбједносних процјена у ситуацијама када долази до промјене у припадајућем процесу или опреми.

Референтни документи

Стандардни радни поступци (SOP) компаније у вези са управљањем промјенама, итд.

15. План интервенције у хитним и ванредним ситуацијама

Циљ

Описати намјере и одређеност организације у вези са рјешавањем хитних ситуација и одговарајућих контрола опоравка. Навести улоге и одговорности кључног особља. План интервенције у хитним ситуацијама може бити засебан документ или може бити дио приручника за SMS.

Критеријуми (у зависности од организације)

- a) Организација има план за хитне ситуације у којем су наведене улоге и одговорности у случају већег инцидента, кризе или несреће.
- b) Постоји процес обавјештавања који садржи листу позива за хитне случајеве и процес интерне мобилизације.
- ц) Организација има договоре са другим агенцијама за помоћ и ангажовање хитних служби по потреби.
- д) Организација има утврђене поступке за рад током трајања хитне ситуације, у складу са потребама.
- е) Постоји утврђен поступак за праћење стања свих погођених појединаца, као и за обавјештавање родбине.
- ф) Организација има утврђене поступке за комуникацију са медијима и рјешавање питања везаних за осигурање.
- г) У оквиру организације постоје дефинисане одговорности у вези са истраживањем несрећа.
- х) Јасно је наведен захтјев за очувањем доказа, обезбјеђивањем погођене области и обавезно извјештавање/извјештавање органа власти.
- и) Постоји спремност и обученост ангажованог особља за интервенције у хитним ситуацијама.
- ј) Организација је израдила план евакуације онеспособљеног ваздухоплова или опреме у консултацији са власницима ваздухоплова/опреме, аеродромским операторима или другим агенцијама по потреби.
- к) Постоји утврђен поступак за евидентирање активности током интервенције у хитној ситуацији.

Референтни документи

Приручник за план интервенције у хитним ситуацијама (ERP), итд.

16. Оператор аеродрома мора обезбједити да менаџер безбједности, задужен за организацију и управљање системом безбједности на аеродрому, треба бити:

1. Директно одговоран директору за квалитет безбједности, те
2. Да није у сукобу интереса, односно, да истовремено није задужен за организацију или спровођење процеса безбједности на аеродрому.

ПРИЛОГ – 2 –

Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине, на основу члана 15. став (1), члана 37. став (1) и 38. Закона о ваздухопловству БиХ ("Службени гласник БиХ", број: 39/09), у складу са чланом "[navedi član]" Правилника о условима и начину издавања потврде аеродромског оператора ("Службени гласник БиХ", број: 28/05 и 20/11) и чланова "[navedi član i pravilnik]", издаје

Pursuant to Article 15 (1), Article 37 (1) and Article 38 of the Aviation Law of Bosnia and Herzegovina ("Official Gazette of BiH" No.39/09) and in accordance with Article "[navedi član]" of the Regulation on the Requirements and Terms for Issuance of an Aerodrome Operator Certificate ("Official Gazette of BiH" No.28/05 and 20/11), the Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation has hereby issued

**ПОТВРДА ЗА [aerodrom/helidrom/letilište/teren]
AÉRODROME CERTIFICATE**

"[broj potvrde]"

"[naziv aerodroma]"
[adresa]

Оператер је испунио прописане захтјеве за "[upiši namjenu]" и утврђена је способност за извођење операција, у складу са Спецификацијом услова за коришћење [међународног аеродрома,летјелишта,терена,хелидрома].

The Operator has fulfilled the prescribed requirements for "[upiši namjenu]" and its competence to conduct operations has been verified, in accordance with the Specification of the Requirements for the [međunarodni aerodrom,letilište,teren,helidrom] Operations.

**РОК ВАЖЕЊА
VALIDITY**

Ова потврда "[upiši je / nije]" преносива и важи до [datum] године, осим у случају њене суспензије или укидања.

This Certificate "[upiši: is / is not]" transferable and shall be valid until [datum], unless suspended or revoked.

**ИЗУЗЕТА / ОГРАНИЧЕЊА
EXEMPTIONS / LIMITATIONS**

"[upiši Da ili Ne]"
"[upiši Yes or None]"

Број: "[broj protokola]"
Reference Number

Датум издавања: [datum]
Date of issuance

Овлашћена особа:
Authorised person

[упиши име и презиме овлашћене особе]

ПРИЛОГ -2а-

**СПЕЦИФИКАЦИЈА УСЛОВА ЗА КОРИШЋЕЊЕ
[АЕРОДРОМА/ЛЕТЈЕЛИШТА/ТЕРЕНА/ХЕЛИДРОМА]
SPECIFICATIONS OF THE REQUIREMENTS FOR
[AERODROM/LETILISTE/TEREN/HELIDROM] OPERATIONS
"[broj potvrde]"**

**"[naziv aerodroma]"
[adresa]"**

[Међународни аеродром, летиште, терен, хелидром] ће бити кориштен као мјесто полетања и слетања референтног ваздухоплова типа "[upiši tip]", намјењен за "[упиши врсту употребе]" и "[упиши намјену коришћења]",

[Međunarodni aerodrom, letište, teren, helidrom] shall be used for the take-off and landing of the reference aircraft type "[upiši tip]" intended for "[upiši vrstu upotrebe]" and "[upiši namjenu korištenja]".

СТАНДАРДНИ УСЛОВИ

1. Аеродромском оператору је издата потврда за "[упиши врсту употребе]", и у току отворености за полијетање и слијетање [ваздухоплова, хеликоптера] биће доступан свим корисницима под истим условима;
2. [Међународни аеродром, летјелиште, терен, хелидром] се може користити само под условима издавања аеродромске потврде, стандардима и процедурама одобреним у [аеродромском приручнику, приручнику за коришћење], који је у складу са захтијеваним активностима на [аеродрому, летјелишту, терену, хелидрому];
Ниједан [ваздухоплов, хеликоптер] не може полетјети или слетјети на [међународни аеродром, летјелиште, терен, хелидром] уколико ватрогасно-спасилачка служба, медицинска служба, метеоролошка служба, комуникациона и навигациона опрема и опрема за прихват и опслуживање таквог [ваздухоплова, хеликоптера] није у складу са подзаконским актима. Све наведене услуге и опрема ће бити спремни за дјеловање за вријеме отворености аеродрома;
3. [Међународном аеродрому, летјелишту, терену, хелидрому] је издата потврда за "[упиши дневне операције, дневне и ноћне операције]". Обавеза оператора је да током ноћних операција "[упиши Систем свјетала који одговара категорији ПСС буде стално у употреби за вријеме операција ноћу, обезбјеђујући да мањи кварови, који не угрожавају безбједност операција, неће утицати на полијетање и слијетање авиона.]"
4. Промјене у физичким карактеристикама [међународног аеродрома, летјелишта, терена, хелидрома], укључујући и изградњу нових објеката, односно, доградивање постојећих или промјене визуелне навигације, не могу бити обављени без предходног консултовања и одобрења од стране Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине;
5. Власник потврде ће, што је прије могуће, обавијестити Дирекцију за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине о промјенама које су у вези са [међународним аеродромом, летјелиштем, тереном, хелидромом], као што су промјене материјала на маневарским површинама и промјенама карактеристике препрека у зонама прилаза, полијетања и кружења и др;
6. Било какво јавно право проласка испод или поред зоне за слијетање и полијетање мора бити адекватно означено знацима упозорења од опасности авиона;
7. [Међународни аеродром, летјелиште, терен, хелидром] ће бити доступан за полијетање и слијетање у времену отворености и не може бити отворен ван тог времена, осим уколико му, у складу са и под условима наведеним у одређеним аранжманима, не буде одобрена доступност ван одређеног времена;
8. Не може се омогућити другим особама да користе [међународни аеродром, летјелиште, терен, хелидром] без сагласности власника потврде;
9. [Међународни аеродром, летјелиште, терен] испуњава услове за аеродромски референтни код: "[upiši kod]"

STANDARD REQUIREMENTS

1. *The aerodrome operator has been issued a certificate for "[upiši vrstu upotrebe]" and the aerodrome shall at all times when it is available for the take-off or landing of [vazduhoplovi, helikopteri] be so available to all persons on equal terms and conditions;*
2. *The [Međunarodni aerodrom, letilište, teren, helidrom] shall be used only under the conditions endorsed on the Aerodrome Certificate, standards and procedures approved in the [aerodromskom priručniku, priručniku za korištenje] in compliance with the required operations at the [aerodromu, letilištu, terenu, helidromu]. No [vazduhoplov, helikopter] shall take off or land at the [Međunarodni aerodrom, letilište, teren, helidrom] unless such fire-fighting and rescue services and such medical, meteorological and ground-handling services and such communication and navigation equipment as are required in respect of such an aircraft in the relevant by-laws are provided there. Such services and equipment shall at all times when the aerodrome is available for the take-off or landing of aircraft be kept fit and ready for immediate turnout.*
3. *The [Međunarodni aerodrom, letilište, teren, helidrom] has been certified for "[upiši dnevne operacije, dnevne i noćne operacije]". The Operator shall ensure that the aerodrome is at all times available during night operations "[upiši Sustav svjetala koji odgovara kategoriji PSSJ]", provided that minor unserviceability, not of a character likely to affect the safety of operations, shall not preclude the take-off and landing of aircraft;*
4. *Changes in the physical characteristics of the [međunarodni aerodrom, letilište, teren, helidrom] including the erection of new buildings and alterations to existing buildings or to visual aids shall not be made without prior consultation with and approval of the Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation.*
5. *The Certificate holder shall, by the quickest means available, notify the Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation of any change in relation to the [međunarodni aerodrom, letilište, teren, helidrom] such as are material changes in the surface of the maneuvering areas, or in the obstruction characteristics of the approach, take-off or circuit areas, etc.*
6. *Any public right of way crossing or bordering the take-off and landing area shall be adequately sign-posted with notices warning the public of danger from aircraft.*
7. *The [Međunarodni aerodrom, letilište, teren, helidrom] shall be available for the take-off or landing of aircraft during its hours of operation, and shall not be available at any other time, unless it has been given approval in accordance with and under the terms and conditions stipulated in certain arrangements to maintain availability for use outside the times when it is generally available;*
8. *No person shall be allowed the right to use the [međunarodni aerodrom, letilište, teren, helidrom] without the consent of the Certificate holder.*
9. *The [Međunarodni aerodrom, letilište, teren, helidrom] complies with the requirements for grant of Aerodrome Reference Code: "[upiši kod]"*

ДОПУНСКИ УСЛОВИ
ADDITIONAL REQUIREMENTS

ИЗУЗЕТА / ОГРАНИЧЕЊА
EXEMPTIONS / LIMITATIONS

"[upiši izuzeća ili ograničenja ako ih ima]"

Број: "[број протокола]"
Reference Number

Овлашћена особа:
Authorised person

Датум издавања: [datum]
Date of issuance

[Име и презиме овлашћене особе]

ПРИЛОГ -26-

Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине, на основу члана 15. став (1) и члана 38. став (1) тачка г) Закона о ваздухопловству БиХ ("Службени гласник БиХ", број: 39/09), у складу са чланом "[navedi član]" Правилника о условима и начину издавања потврде аеродромског оператора ("Службени гласник БиХ", број: 28/05 и 20/11) и чланова "[navedi član i pravilnik]", издаје

Pursuant to Article 15 (1) and Article 38 (1)(g) of the Aviation Law of Bosnia and Herzegovina ("Official Gazette of BiH" No.39/09), in accordance with Article "[navedi član]" of the Regulation on the Requirements and Terms for Issuance of an Aerodrome Operator Certificate ("Official Gazette of BiH" No.25/05 and 20/11) and Articles "[navedi član i pravilnik]", the Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation has hereby issued

**ОДОБРЕЊЕ
АЕРОДРОМСКОГ ПРИРУЧНИКА**
*LETTER OF APPROVAL
OF THE AIRPORT MANUAL FOR*
"[naziv aerodroma]"

Одобрава се [аеродромски приручник или приручник за коришћење], [izdanje] од [datum] за употребу у складу са Потврдом за [међународни аеродром, летјелиште, терен, хелидром] "[broj potvrde]" .

This [aerodromski priručnik ili priručnik za korištenje], [izdanje] of [datum] is hereby approved for use in accordance with the [međunarodni aerodrom, letište, teren, helidrom] Certificate "[broj potvrde]" .

РОК ВАЖЕЊА
VALIDITY

Ово одобрење важи до [datum] године, осим у случају суспензије или укидања.

This Letter of Approval shall be valid until [datum] , unless suspended or revoked.

Број: "[broj protokola]"
Reference Number

Датум издавања: [datum]
Date of issuance

Овлашћена особа:
Authorised person

"[ime ovlaštene osobe]"